

O O R K O N D E

1 9 3 8 – 1 9 5 9

E V E R T S O O R D

„SUB TUTELA BEATAE MARIAE VIRGINIS IMMACULATAE”

-10 maart 1938 – 15 mei 1959

Op de tiende maart van het jaar onzes Heren negentienhonderd achtendertig werd door Zijne Excellentie Prof. Mr. C.P.M. Romme als Minister van Sociale Zaken de eerste spade in de grond gestoken om een begin te maken met de ontginning van een complex woeste gronden ter plaatse genaamd „ Kerkenkuilen” onder Kronenberg in de Gemeente Sevenum.

Als afsluitstuk en herinnering, tevens als blijk van dankbaarheid werd bij het gereedkomen van dit grote en voor vele gezinnen zegenrijke werk door de Gemeente Sevenum een kapel gebouwd ter ere van O.L.Vrouw.

Deze kapel werd op de vijftiende mei negentienhonderd negenenvijftig ingezegend door de Zeereerwaarde Pater F.P. de Grauw O.M.I. Rector van het Rectoraat O.L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Evertsoord.

Daarna werd de kapel toevertrouwd aan de zorgen van het Rectoraat.

Deze oorkonde werd in de kapel ingemetseld door de Hooggeleerde Hoogedelgestrenge Heer prof. Mr. Carl P.M. Romme.

EVERTSOORD

1959

Ter gelegenheid van de officiële beëindiging der ontginning van de Sevenumse gemeentegronde, zal een gedachteniskapel gesticht worden in de groenstrook langs de grote weg naar Helenaveen, ter hoogte van het Boerenbondsgedouw. Op initiatief van het Gemeentebestuur zal dit met enige plechtigheid gebeuren op vrijdag 15 mei (1959) a.s. om 12 uur.

De Hoogedelgestrenge Heer Prof. Mr. C.P.M. (Carl) Romme, die in 1938 als Minister van Sociale Zaken bij de aanvang van de werkzaamheden de eerste spade in de grond heeft gestoken, zal een oorkonde in metselen in deze kapel, waarna overdracht aan het Rectoraat „Maria ter Peel” en inzegening zal plaatshebben.

De gemeenteraad heeft f 5000,- uitgetrokken voor een stijlvolle omlijsting van de officiële beëindiging van de ontginning in de Peel. Is 5000 gld. nu zoveel als er een kapelletje van gebouwd is, een koffietafel gegeven en enkele artistieke wandborden en vazen zullen worden aangeboden?

(Zie extra-editie van Klökske b.g.v. einde peelontginning Evertsoord).

.....
.....

PEELDATA:

-2 juli **1853**: Gebr. Van de Griendt kopen van de gemeente DEURNE: 610 ha hoogveen.

-In 1856 heeft maatschappij Helenaveen later nog bijgekocht: 300 ha van HORST, en nog later (in 1913) 140 ha van HELDEN en in 1918 **600 ha van SEVENUM**.

1853: stichting van eerste kanaalveenkolonie Helenaveen

1885: stichting van Griendtsveen markeert de overgang van turfwinning voor brandstof naar de winning van turfstrooisel.

Peelvenen zijn vanuit de Zuid-Willemsvaart ontsloten (kort na 1850); voor de afvoer van overtollig water uit de turfwinningengebieden werd in **1854** het

Afwateringskanaal naar de Maas bij Neer/Kessel gegraven.

*PASTOOR HENRIVULLINGHS: 1883 – 1945.

Op 1 juli 1918 werd kapelaan **Henri Vullings** aangewezen om in **Grashoek** een parochie te stichten. Hij was daarmee de jongste bouwpastoor van het bisdom Roermond.

Henricus Jacobus Vullingshs werd op **14 september 1883** geboren in **Sevenum** en op 4 april 1908 priester gewijd. Als oprichter en tevens eerste directeur van het WARD-instituut (onderwijsinstelling voor muziek en zang) in Roermond en als voorzitter van de Gregoriusvereniging was hij een groot stimulator van kerkmuziek (Gregoriaans).

Van 1918 tot 1925 was hij pastoor te **Grashoek**, waarna hij rector werd van het Ursulinenklooster te **Haelen**.

Vanaf 1937 diende hij als pastoor van **Grubbenvorst**.

Op 1 mei 1944 werd hij voor zijn illegaal werk door de Duitsers opgepakt.

Hij stierf op 61-jarige leeftijd op **9 april 1945** in het concentratiekamp **Bergen-Belsen**.

In zijn 100e geboortejaar (1983) werd aan hem postuum het verzetskruis toegekend.

=====

*SEVENUM:

Uitgestrektheid der gemeente Sevenum: 4929 ha.

Gemeentegrond: 2600 ha in 1904; 1789 ha in 1923

In cultuur: 50 ha resp. 689 ha

Bouw en grasland 669 ha in 1923

Bos in 1923: 20 ha

Woeste grond: 2550 ha in 1904; 1100 ha in 1923

Heide en zand 1730 ha in 1904; 750 ha in 1923

Broek- en veengrond: 820 ha in 1904 en 350 ha in 1923.

*In 2003:

Sevenum 4862 ha

Inwoners: 7316: Evertsoord 280, Kronenberg 1150, Sevenum-centrum 5886

*In „ Nederlandse plaatsnamen”, Prisma, van Gerald van Berkel en Kees Samplonius (1995): SEVENUM: 16^e Zevenum, mogelijk samengesteld uit heem „ woning” en een toponiem zeven waarvan de betekenis onduidelijk is. Misschien te vergelijken met Zevenhuizen of is er verband met Vlaamse zeve , een soort verlaat waarin gaten waren aangebracht om ’t drijvend vuil tegen te gaan?

*MEDEGEBRUIK: onder Helden waarop ook Maasbree rechten pretendeerde.

1e kwestie liep niet tussen Helden en Maasbree, maar tussen Maasbree en Sevenum.

In **1559** werd de betwiste plek door Bree en Sevenum geturfd en geweid. Helden had toen geen pretentie.

Een akkoord tussen die beide gemeenten kwam tot stand waarbij palen geplaatst werden die er in 1927 nog stonden en waarbij de betwiste plek aan Bree werd uitgeleverd.

Van **1631 tot 1647** diende de kwestie tussen Bree en Sevenum weer voor de hoge rechtbanken en werd nogmaals de gehele afpaling beschreven, zoals ze nu nog bestaat.

Zelfs moesten die van Bree aan Sevenum nog uitbetalen **750** gld.

In die tijd echter was Helden met pretenties gekomen. In het akkoord van **1647** werd vermeld dat deze zaak onbeslist bleef.

Op **26 augustus 1749** werd een overeenkomst gesloten tussen schepenen en gezworenen van Helden en Bree, waarbij de limieten van de beide gemeenten,

zo omtrent het gemeenschappelijk gebruik van de daarin aangewezen plek Peels, als omtrent het eigendomsrecht van de harde heide zijn geregeld.

In de Franse Tijd werd met het kadaster begonnen dat onder Willem I voltooid werd.

Daarbij werd getracht, met medewerking van burgemeester en schepenen, de grensgeschillen op te lossen.

De nieuwe grenzen hadden enkel een publiekrechtelijk karakter.

Toen Helden zag, dat er een nieuwe afpaling zou volgen, ging het over tot het verbaliseren van lieden van Bree op de 145 bunder en kwam het tot de bewering, dat Bree slechts medegebruik zou hebben.

Feitelijk werd het Medegebruik, ondanks het protest van Bree, bij Helden ingedeeld.

Nu deed dat in het geheel geen afbreuk aan de privaatrechten van Bree, hetgeen ook tot uiting komt in een brief van Ged.Staten van 16 febr. **1820**, no.6, waarin gezegd wordt :

" Il est bon d'observer (cette occasion que la fixation des limites cadastrales entre les communes n'est relative qu'à la juridiction administrative (l'assiette des contributions que toute difficulté au sujet des biens communaux est (trang(re (cette d(termination et qu'une commune peut avoir des propri(tés hors de son territoire".

Oppervlakkig was de zaak er echter geheel door van aanzien veranderd. Van toen af sprak men van Heldense zijde niet meer van mede-*eigendom* der 145 bunder met Maasbree, maar van een mede-*gebruik* der gemeente Maasbree op deze gronden. Men beproefde later, in 1829, de zaak op te lossen door arbiters en er volgde een uitspraak d.d. 15 maart 1830, welke steunde op het vonnis van 19 februari 1631 en de overeenkomst van 26 augustus 1749.

De partijen hielden er zich echter *niet* aan.

SEVENUM-MAASBREE: het knikpunt van de grens tussen Sevenum en Maasbree is gelegen aan de teen van de oprit Rieterdijk, (= aan de noordelijke(= Sevenumse) kant van het viaduct over de A67 (E34).

(Sevenum= Rieterdijk; Maasbree= Saarweg.)

Op dit punt werd op **11 augustus 1559** een **grenspaal** gezet in een rechte lijn naar de kerktoren van Straelen!

DE STRUIKEN: In **1559** werd op de „Rughberch” een grenssteen geplaatst temidden van doornige struiken, in het rapport „haagendoornen” genoemd. Hiermee werd vermoedelijk de gaspeldoorn bedoeld: een struik met venijnig lange doornen. Hij behoort evenals de brem – tot de familie der vlinderbloemigen. De doornen beschermden de struik tegen indringers en werd zelfs door schapen ontzien.

De naam voor dit gebied heet nog altijd „de Struiken”. De gaspeldoorn is vrijwel verdwenen in Noord-Limburg. Een enkele standplaats is nog bekend, nl. op de grens van Sevenum/Maasbree aan de rand van het natuureservaat „De Winkel”. (In januari 2001 aldaar **niet** meer gevonden (door Th.J. en ik,hh).

Op 7 november 1747 werden de twisten beslecht.

Met toestemming van de schepenen en voornaamste ge-erfden werd overeengekomen dat:

vanaf de laatste gestelde stenen paal (1) van het akkoord van 1559 zal een lijn getrokken worden tot op den voors. „Smeelberch”, ende van seker berchsken of heuvelen genoemd „den Vossenhorst” ende soo voorts nae Brabant tot op den Astensche thoren”.

Tevens werd overeengekomen dat de inwoners van Maasbree turf mochten blijven steken ter linkerzijde van de „**Vossenhorst**”.

1= NW-punt van de Struiken

4= Smeelberch, even ten zuiden van wat thans is: eindpunt Slenkenweg/Evertsoord (gem. Sevenum) .

Request door den Heer, de regenten en ingezetenen van Deurne aan de Staten-Generaal betreffende de Peel, Ao. 1723.* Dat zij die van Venray, Lande van Kessel en tegenwoordigh gehoord onder zijne Konincklijke Majesteit van Pruissen, van tijd tot tijd in de zomertijden hebben uitgestaan en geleden gehad

seer grooten ja onverdraaglijcken overlant en geweldnarigen omtrent het delven of uytsteeken van denselven Peelgrond en de uitgestoken turf vandaar bij nacht en ontijden te vervoeren daardoor tijdelijks niet alleen zijn ontstaan vele disputen, maar zelfs fatale ongemakken, rescontres, en andere feytelijckheden meer.

Zij verwijzen naar resolutie van 1681 van Heeren Raden van State, waarin het recht van Deurne vastgesteld werd en die van Venray met straffen bedreigd.

In 1691 kwam er een tweede Commissie om de limieten vast te stellen en de limietpalen werden toen gestoken beginnende van Springelbeek onder Bakel op Welckensloo en van daar op den Hoenderstaak, en soo op Wadevoort, en zoo verre boven Langerijser en den soogenaamden grooten bergh recht door op den Toren van het dorp Helden (=Panningen) en vandaar op Volckmeer en van Volckmeer op St. Willebordsput; alles ingevolge de wettige verkrijgbrieven in datis de 1 Maart 1325 ende den 20 Jan. 1465.

Toen zijn die van Venray zoover gegaan, dat ze de limietpalen clandestienelijk bij nacht en ontijden hebben uitgetrokken en dezelve alsnog onder den Tooren tot Venray voornoemt, aan ketenen als een soort triumphie van die tocht worden bewaart, waardoor de limieten weer geheel onzeker zijn geworden.

In 1716 kwam er weer een andere Commissie, die zonder de supplianten te hooren andere grenzen heeft voorgesteld bij Conventie of Accomodement, die voortaan de grenzen zullen zijn tusschen zijne Majesteit den Koning van Pruissen en tusschen haar Hoogh. Mog. Ten opzichte van het Overkwartier van Gelderlandt ende de Meijerije van 's- Hertogenbosch.

1e. De heerlijkheid Deurne en Liessel zou er door verliezen 2500 Hollandsche morgen (= ca. 800 ha) besten Peelgrond waarvan zij door verkrijgbrieven van de Hertogen van Brabant „ Justo et quidem oneroso titulo” eigenaar zijn geworden.

2e. Dat door het voorgeschreven zoo important verlies van zooveel honderden morgen van haar besten peelgrond, de Supplianten in de necessiteit zouden zijn gebracht, van niet te kunnen voldoen en betalen de lasten en gemeene middelen, hetgeen de supplianten tot verre over de 12000 guldens jaarlijks aan de Landen promptelijk furneeren, in consideratie, daardoor van de eene zijde van haar beste weilanden voor haar vee zouden worden gefrustreerd, ende wederom aan de andere zijde haar mede ontzet vinden van aldaar hey tot voedsel van het rundvee en schapen te maayen en vlaggen te steken, dewelke met heele karren

ging ondereen, mettertijd tot de culture harer Landerijen abundantelijk van Mist zonder veel kosten worden voorzien, zijnde de supplianten niet in staat hare akkers bij gebrek van dien naar behooren te komen cultiveeren en bebouwen, nochte ook te kunnen voeden haar Vee, dat zeer talrijk is en in vele duizenden aldaar wordt aangequeeckt, waar in het welwezen van de supplianten door het verkoopen van dien, hetwelk dagelijks naar Holland, Brabant en elders wordt afgevoerd, wel voornamelijk consisteert, en vervolgens op te brengen de gemeene Landts lasten op de landen en het vee respectievelijk bij den souverein gesteld.

3e. Dat Deurne en Liessel met zware opgenomen kapitalen zijn gechargeerd, voor welke kapitalen mede wel specialijk verbonden is haar peelgrond.

4e. Dat het afstaan van zoo dikke turflagen op plaatsen 18-20 voet dik, zeer schadelijk zal zijn voor het nageslacht, omdat er eeuwen genoeg turf te steken is.

5e. Zonder hen te hooren van hun eigen patrimoniale goederen beroofd.

6e. Dat zij bovendien nog gedwongen worden een gracht te graven voor de grensscheiding.

Bijvoegsel: In Venray wordt de volgende anekdote verhaald: toen oude mannen van Venray moesten getuigen, hoever zich de Venraysche gemeente uitstreckte, vulden zij hun schoeisel met zand uit hunne tuinen, wandelden zoo naar de Peel en zwoeren daar plechtig onder eede, dat de grond, waarop zij stonden Venraysch was.

*) Volgens afschrift in bezit van den Heer H.N. Ouwering te Deurne.

~~~~~

UIT: „ **De gemeentegronden in Noord-Brabant en Limburg en hunne ontginning**”, van de Horstenaar Dr. W.J.Droesen, landbouwkundig ingenieur, **1927**.

“Bevestiging van de rechten op de gemeynte wordt aan Horst herhaaldelijk verleend, zoo door Willem en Maria, hertogen van Gulick en Gelre in 1383, door Johan van Broechuizen in 1445 en door Hertog Arnold van Gelre en Gulick in 1423.

Op 8 mei **1401** belooft hertog Reynald van Gelre en Gulick de gemeynte

Sevenum nimmer te zullen verminderen of verwisselen, noch van hare ingezetenen eenige bedde of belasting op hunne gemeynte te vorderen. (De Maasgouw, jrg. 1881, blz. 592)

Dat de hertogen van Gelre nog in 1501 geheel vrij over de gemeynte van Horst beschikten, volgt uit een schrijven van hertog Karel, waarin hij o.a. aan de luiden van Horst verlot geeft om 50 morgen „ aff te graeven van onss gemeynten, hun t best end bequemst gelegen”, „ end die erflick end ewelick te gebruycken en behalden” met behoud echter van „ onsse thijns, thiende, gewin ind gewerf van den selve bouwlande ind novalia”. (Aldus Steffens A., blz. 221 in Geschiedenis der aloude Heerlijkheid en der Heeren van Horst. (Roermond 1888).

Verder is over uitgiffen voor het gebied van het tegenwoordige Limburg niets bekend, althans in de literatuur vindt men er niets over en ook historici en archivariissen konden er niet meer over meedelen. Het heeft wel de schijn dat ze er niet gebruikelijk zijn geweest, of tenminste zeer zeldzaam. Reeds de afwijkende vorm der Venraysche uitgifte, de bevestigingen der rechten van Horst en Sevenum en vooral de schenking van 50 morgen nog in 1501 aan Horst gedaan, wijzen op geheel andere opvattingen dan in Brabant en het land van Cuijk. Het zou ook toevallig zijn dat hier de betreffende stukken zouden zijn verloren gegaan, terwijl ze in Noord-Brabant bijna overal bewaard zijn gebleven. Volgens de vroegere rijksarchivaris A.Flament zijn echter de gemeente-archieven in Limburg steeds in deplorabele toestand geweest, terwijl een gedeelte zich in Düsseldorf bevindt.

In de Franse Tijd werden namelijk de archieven van de talrijke opgeheven instellingen vervoerd naar Aken, de hoofdplaats van het Departement van de Roer, waartoe een gedeelte van Limburg behoorde. De Pruisische regering bracht ze later bijeen in het Staatsarchief te Düsseldorf. Het is waarschijnlijk niet bloot toeval dat juist aan Venray een uitgifte gedaan werd en dat voor Horst en Sevenum nog iets dergelijks bekend is. Venray vormde toch een inham in het Brabantsche en Cuijksche gebied, terwijl Horst aan Venray grenst en Sevenum op zijn beurt aan Horst.

*Het gebied van het tegenwoordige **Limburg** werd zo zeer versnipperd dat er voor **1794** niet minder dan **128** rechtsprekende collegien den scepter zwaaiden over een gebied dat toen zeker **niet meer dan 170.000 inwoners** telde. De Heeren der heerlijkheden hadden het recht daar wetten uit te vaardigen. Die

wetten waren velerlei. Vele golden bepalingen of verordeningen betreffende het onderhoud der landwegen, het laten weiden van het vee en het gebruik van hout van den gemeyntegrond” (aldus in Limburg als economisch geografisch en staatkundig gewest, door prof. Dr. H.Blink in het Tijdschrift voor Econom. Geographie Jrg. 1919, blz. 207).

*Limburg was in 1795 onderverdeeld in 128 gebieden met verschillend recht. Het werd m.i.v. 1809 binnen de grenzen van het koninkrijk „ filosofisch”, universeel. Na de inlijving in 1811 werd het zelfs zo universeel dat een civiele procedure in een Limburgs dorpje aan dezelfde voorwaarden moest voldoen als op Sicilië of in de Pyreneeën. (blz. 501- Het lege land). De ruimtelijke orde van Nederland 1798-1848 Anke van der Woude.

Limburg in 1830: 186.000 inwoners

.....

DAGBLAD VOOR NOORD-LIMBURG 31-12-1992:

VREDEPEEL: In 1716 werd op aandringen van de koning van Pruisen die het toen in Noord-Limburg voor het zeggen had, de noordelijke peelgrens vastgesteld. (20-11-1716: traktaat van Venlo).

De houten Vrede-paal werd op de plaats gezet waar die vrede werd gesloten. (?)

Vandaar werd een kaarsrechte lijn zuidoostwaarts getrokken naar de Lange Reijserpaal.

Deze paal, het volgende zuidelijke richtpunt en knik in de Peelgrens, staat er nu (1992) nog bij Ysselsteyn .

Vanaf de Lange Reijserpaal liep de grens weer kaarsrecht naar de paal bij de Crayenhut die nu (= begin 1991) aan stukken ligt, aan de rand van een stuk grond aan de Langstraat nr. 96(= de weg van Deurne naar Venray) van de Deurnese boer J.Kuunders (0493-314272, aldus CD-foon 1999.).

Het laatste restantje van de houten Vredespaal ligt in het gemeentehuis van Venray.

Die paal stond aan de oever van het Defensiekanaal dat in de jaren dertig van de 20e eeuw werd gegraven op de grens van Brabant en Limburg.

De gemeente Venray liet uitzoeken waar de Vredespaal precies moest staan.

Toen bleek dat een tiental meters op de westoever van het kanaal te zijn.

Daar is de Vredepaal op 4 november 1981 herplaatst door de burgemeesters van de 3 gemeenten: Bakel – Venray en Oploo c.a. (het zgn.,, drielandenpunt”).

SEVENUM:

1543 – 1713 : Hertogdom Gelder ingedeeld bij de 17 gewesten van Karel V.

Het duurde nog tot 1713 voordat onze band met Spanje verbroken werd.

1713 – 1792 : Overkwartier tot Koning van Pruisen

1792 – 1813 : Franse Tijd (Napoleon). Sevenum behoorde tot departement van de Roer (hoofdstad Aken).

1813 – 1830 : Koninkrijk der Nederlanden

1830 – 1839 : Koninkrijk België

Vanaf 1839 : Koninkrijk der Nederlanden

DE PEEL: De hoogtecijfers van de Peelrug: Helmond 17.50 m.; Deurne 26 m., Griendtsveen 32,25 m., Horst 25.50 m., Horst-Oost 22,65 m., Doorsnee loodrecht op de as van de Peel: Helmond 17.50m., Bakel 20 m., Grootepeel 31.50 m., Overloon 23 m., en Vierlingsbeek 16 m.

SEVENUM: Een dichtbevolkt kerkdorp met centraal dorpsplein ligt op de noordoostelijke rand van het veld. Op dat veld liggen de gehuchten *Hees* en *Steeg*, die beide in de 19e eeuw naar de afstand van het dorp waren verdeeld in „Voorste” en „Achterste” .

Blz.232: Voorbij Achterste Hees ligt nog het gehucht „ ***Kroonenberg***” . Net als in Meterik(Horst) liggen de boerderijen in Achterste Hees en Kroonenberg niet aan de weg, maar op enige afstand daarvan. Aan drie zijden grensde het veld aan beekdalen. Aan de westzijde grensde het aan een stuifzandgebied. Aan deze

zijde stond dan ook geen bewoning. Hoewel de oudste vermelding van de naam Sevenum pas uit de 14e eeuw stamt (**1317 Sevenheim**), wijst de uitgang –um/-heem op een vroegmiddeleeuwse oorsprong. De kerk moet al in het begin van de 11e eeuw hebben bestaan. Hees wijst op een vroegere bosbegroeiing. Hees en Kroonenberg liggen in een langwerpige laagte. De namen Voorste en Achterste wijzen duidelijk op een ontwikkeling vanuit Sevenum, de kern met de oudste papieren, in westelijke richting. Dit zou betekenen dat het oostelijke deel van het veld het oudst is. Hees en Steeg vertonen, vooral op oude kaarten, de trechtersvorm die typerend is voor veedriften. Ook de naam Steeg kan daarop wijzen. In het noorden van de gemeente liggen nog twee boerderijen met ogenschijnlijk –heem-namen: de *Berghemshof* (1457 Berghum) en *de Krukkem*. Bij de laatste geven de oudste vermeldingen (1424 den hoff tot gen Krucken; 1489 den hoff tot Krueckhem) echter geen eenduidige spelling. Van de kamphoeve Tongerlo, niet te verwarren met Tongerlo onder Maasbree, stamt de oudst bekende vermelding pas uit het midden van de 15e eeuw. In de 15e eeuw waren de buurtschappen Hees en Steeg elk zeker zo groot als het kerkdorp. De kernen verschilden in karakter. Belastinggegevens uit 1469 geven aan dat de meer vermogende bewoners vooral in het kerkdorp woonden, terwijl de minst welvarende groep het sterkst was vertegenwoordigd in Hees. Van de, toen nog vrij weinige, huiswevers woonde een relatief groot deel in Steeg. Overigens waren de verschillen in rijkdom binnen Sevenum relatief gering.

(Uit: Landschappen van Maas en Peel, J.Renes, 1999; pag. 232).

* Typisch vroegmiddeleeuws zijn de plaatsnamen op – heem (= „ woonplaats”), een woord dat vanaf de vijfde eeuw als aanduiding voor nederzettingen in gebruik kwam en rond de tiende eeuw in onbruik raakte. Heemnamen zijn b.v. in Buggenum, Lottum, Megelsum (bij Meerlo), Wanssum, Veltum (bij Venray), Sevenum.

In een aantal gevallen is het niet uitgesloten dat een kerk is gebouwd op een ouder heiligdom. De plaats verwijst in dit geval nog naar een voorchristelijke periode. Schuyf noemt in dit verband de Willibrorduskapel en – put ten westen van Geysteren en de tonput in de kerk van Sevenum. Ook de St.Servaasput bij de St.Servaaskapel in Nunhem gaat volgens de overlevering tot in heidense tijden terug. Servatius zelf zou de bron, 15 m. boven de waterspiegel van de beek, hebben doen ontspringen.

(blz. 300): Op de grens van Geysteren, Venray en het Brabantse Maashees ligt

bovendien een interessante *Willibrordusput* naast een 16e eeuwse Willibrordkapel. Oorspronkelijk lag hier een poel die misschien al rond de 5e eeuw is gebruikt; in die tijd hield de veengroei in de put op.

Pollenanalytisch onderzoek wijst erop dat de poel in die tijd waarschijnlijk in de heide lag, maar dat in de omgeving ook bos en cultuurland lagen. Op een onbekend tijdstip is een 3 m brede en 90 cm diepe gracht om de poel aangelegd. Op de bodem van deze gracht, alsmede op het talud van de poel en op een 30cm dikke veenlaag in de poel, is 13e eeuwse baksteenpuin gevonden. Poel en gracht zijn verland, de poel is uitgegraven en later dichtgestoven. Uit de 14e eeuw stamt de bakstenen put, die in de 14e-15e eeuw door een ringwal werd beschermd tegen stuifzand. Later stootte die ringwal onder. In de put zijn Merovingische en Karolingische scherven gevonden. Het lijkt hier te gaan om een gekerstende heidense bron. Datzelfde kan worden verondersteld voor de bron onder de kerk van Sevenum.

* Tot ca. 1200 is er ijzererts toegepast voor kerkenbouw.

* Plaatsen waar de eigenaar van het plaatselijke, en vaak naast de kerk liggende, kasteel beschikte over het patronaatsrecht, zijn Afferden, Arcen, Blitterswyck, Broekhuizen, Geysteren, Grubbenvorst, Horn, Maasbree, **Sevenum**, Stevensweert, Swalmen, Tegelen, Well.

In 1279 werd **GELRE** uitgebreid met Kessel. Hier stuitte Gelre op Brabant dat eveneens uitbreiding in dit gebied zocht. Na de door Brabant gewonnen Limburgse Successie-oorlog (1283-1288) met de beslissende slag bij Woeringen in 1288 (bij Keulen) kwam de Gelderse expansie grotendeels tot stilstand. Wel vonden nog kleine aankopen plaats ter afronding van dit bezit: Geysteren (in 1304) en de burcht Grebben met Grubbenvorst in 1311. Daarmee besloeg het Gelders Overkwartier een redelijk aaneengesloten gebied aan weerszijden van de Maas.

In de 14e eeuw ontwikkelde zich de indeling van Gelre in vier kwartieren, elk met een hoofdstad: Roermond, Arnhem, Zutphen en Nijmegen.

Het Overkwartier wordt vanaf 1318 in Gelderse stukken aangeduid als „het land van der Nierssen opwaert aen beyden syden van de Masen.” (Flokstra).

Rond 1400 gold een stad met meer dan 6000 inwoners als fors. Binnen het huidige Nederland kwamen alleen Utrecht en Den Bosch (elk 9000 inwoners, toen de grootste steden), Dordrecht, Haarlem en Maastricht boven de 7000.

Subtop waren Roermond, Leiden, Nijmegen en Delft: tussen 6000 en 7000 inwoners.

In de 14e eeuw hadden: Keulen 40.000, Gent 60.000, Brugge 50.000, Doornik 40 tot 50.000, Leuven 45.000, Parijs minstens 80.000 inwoners.

Blz. 215: Het plein in **Sevenum** heeft een mooie driehoekige vorm (gehad, anno 1999), maar is misschien oorspronkelijk meer vierkant geweest. De **dorpspoel** bestond in het begin van de 18e eeuw nog, maar was een eeuw later al verdwenen.

Markt: open ruimte temidden van bebouwing van dorp of gehucht. Ook wel genoemd: plaatse, dries, bies(t), brink.(Fr: place; D: Platz). Oorspronkelijk moeten deze pleintjes een agrarische functie hebben gehad als verzamelplaats voor vee. De driehoekige vorm van veel pleintjes was zeer geschikt om vee tot een handzame kudde te vormen. Bij de punt begon meestal een veedrift die naar de gemeenschappelijke weiden liep.

*Blz. 232: Het dorp **Sevenum**, een dichtbebouwd kerkdorp met een centraal dorpsplein, ligt op de N.O.-rand van het veld. Op dat veld liggen de gehuchten Hees en Steeg, die beide in de 19e eeuw naar de afstand van het dorp waren verdeeld in „ Voorste” en „ Achterste”. Voorbij Achterste Hees ligt nog het gehucht **Kroonenberg**. Net als Meterik (Horst) liggen de boerderijen in Achterste Hees en Kronenberg niet aan de weg, maar op enige afstand daarvan. Aan drie zijden grensde het veld aan de beekdalen. Aan de westzijde grensde het aan een stuifzandgebied. Aan deze zijde stond dan ook geen bebouwing.*

Velden : zijn akkers die horen bij een gehucht of dorp. Open, vaak kleinschalig verkaveld; ontbreken zichtbare perceelscheidingen. Wel zijn velden vaak in hun geheel door een houtwal omgeven.

Kampen: zijn stukken bouwland die behoren bij een(1) boerderij en die afzonderlijk omgeven zijn door een houtwal.

HORST:

1808: Notaris Johan A.J. Kannegieser (1780-1843) burgemeester van Horst en Sevenum.

1815: Hij droeg het ambt over aan de latere kantonrechter Adolf Steffens (1789-1865).

26-3-1798: decreet tijdens de Franse overheersing verloor de heer van het

Horster kasteel FRANS CLEMENS VON FÜRSTENBERG officieel zijn macht aan Horst. Hij stierf 24-2-1827, 71 j. oud.

*De Oude Moolen, ook wel Veld-, Stappers- of **Hafmansmolen** genoemd. Gebouwd voor 1810 en lange tijd een dwangmolen van het kasteel. Lag tegenover het huidige Dendroncollege.

De molen werd in **1903** gekocht door de uit *Velden* afkomstige familie **Hafmans**. Deze verkocht haar in 1937 aan een Belg, die haar liet afbreken.

*Tot huis ter Horst behoorde in 1888 in Sevenum: De Oude windmolen en hof Krukkum .

*Op 26 april 1851 stierf op kasteel Ooyen *Jan Alexander Leopold Haffmans*, griffier van het kantongerecht in Horst, schepen (=wethouder) van 1843-1851 en tevens president van het kerkbestuur.

Zijn vader, Jan Arnold Antonius **Haffmans**, was eveneens griffier en verder *schout (=burgemeester) van Horst en Sevenum tussen 1818 en 1823*, scholtis van Well en Oostrum, Justiz Commissar en eigenaar van Huis en Heerlijkheid Ooyen. Hij trouwde op 24 april 1786 met Cunera Lambotte (1754-1846). Een van hun kinderen heette Jan Alexander Leopold (+1851).

Zuringspeel-berg: ca. 50 m.: de hoogste „kunstberg” van de Peel (America/Kronenberg)

(elders omschreven als „ Hoog Mogende Heren Staten Generaal der Verenigde Nederlanden).

*Merkwaardig is dat het gebied rond Venlo en geheel Zuid-Limburg met Maastricht korte tijd tot Brabant heeft behoord. De grondwet van 1814 bepaalde immers dat deze provincie zou bestaan uit alle voormalige generaliteitslanden.

In augustus 1814 kregen afgevaardigden uit deze gebieden dan ook zitting in de Brabantse Statenvergadering: 5 namens Maastricht, 1 namens Venlo, 4 namens het platteland van Opper-Gelder en Overmaze.

Pas met de grondwet van **1815** gingen deze gebieden deel uitmaken van een nieuwe provincie **LIMBURG**.

Siberië: 1895: als naam voor N.O. Maasbree/Z.O. Sevenum: grote kale vlakte.

America: heet al sinds 1850 zo: 7 woonhuizen van loonwerkers. In 1819 ontstaan toen de gemeente toestemming kreeg om gronden te ontginnen. Komt 94x voor in Nederland.

Californië: na 1856 boerderij gebouwd met de naam Californië. In 1895 nieuwe boerderij: Nieuw Californië. Amerikaanse namen waren erg in trek sinds de massa-emigratie eind 19^e eeuw.

Egypte: o.a. in Tegelen : 33x in Nederland. Sinds 1420 ook omdat er op die plaatsen (33 in NL) zigeuners werden gesignaleerd die in de volksmond „ heidenen” of „ Egyptenaren” werden genoemd. (gypsies)

Frankrijk: 14 x als vernoemingsnaam, o.a. in Sevenum. Waarom, is niet duidelijk. Waarschijnlijk omdat Frankrijk een positieve klank had.

Oostenrijk: o.a. in Horst. Heet eigenlijk Oosterwijk. In 1413 Oesterich. De „w” was al verwijderd en daarna is de naam verder verbasterd.

Bron: „ Vernoemingsnamen”: proefschrift Rob Rentenaar, 1984.

(De Limburger van 20-2-2001).

.....
.....

SEVENUM: 4862 ha ; 7316 inwoners

Evertsoord: 280 inwoners

Kronenberg: 1150 inwoners

Sevenum: 5886 inwoners

Klokinschrift uit Sevenum (1653):

+ Fabian en Sebastiaen zijn patronen deser kercke,

Die ons van Sevenheym in onssen noot willen verstercken;

Daerom als gy my tot Godts dienst hoort klincken
Verlaet het tijdelijck, de herbergh ende drincken;
Daerom bin ich hergoten, want ick was gescheurt
Door sterck luyden, so dickwyls gebeurt.

Aldus vermeld op Heemkalender-Limburg voor gezin en school-uitgave: Stichting
LIMBURGS HEEM bij juni/juli **1958** (HOOIMAAND).

=====
=====

De **nieuwe grenslijn** baseerde zich op een Frans indelingsplan van **1807**. Toen had de Franse regering de verdeling van alle gemene bossen in het links van de Rijn gelegen gebied afgekondigd. De opmeting werd door **ingenieur Lemire** uitgevoerd. Hij behoorde tot het Franse „Ingenieur-geografencorps” o.l.v. **overste Jean Joseph Tranchot** dat tot **1813** aan de **Tranchotkaart** heeft **gewerkt**.

Grensverdrag tussen Pruisen en Nederland: Aachen 26 juni **1816**; Kleve 7 oktober 1816.

Harmonie Unie: op 12-5-**1874** doortocht van de keizer aller Russen naar Amsterdam. Fanfare van Sevenum speelt het Nederlands volkslied; de Horster harmonie het Russisch.

=====

Hakuna matata: maak je geen zorgen

=====

SEVENUM in staatkundig verband

1279-1339 als kerspel onderdeel van het Ambt van Kessel als deel van het
Overkwartier van het Graafschap Gelre

1339-1543 idem van het Overkwartier van het Hertogdom Gelre

1543- 1580 idem onder de Habsburgers als hertogen van Gelre

1580-1674 idem onder de koningen van Spanje als hertogen van Gelre

1674- 1713 idem als heerlijkheid in plaats van kerspel

1713- 1798 idem onder de koningen van pruisen als hertogen van Gelre

1798-1800 Commune Sevenum, departement de la Rure, Republique Francaise

1814-1815 overgangsgebied geallieerden

1815- 1830 gemeente Horst, provincie Limburg, Verenigd Koninkrijk der
Nederlanden

1830-1836 idem als onderdeel Koninkrijk Belgie

1836-1839 Gemeente Sevenum als onderdeel Koninkrijk Belgie

1839 – heden Gemeente Sevenum, provincie Limburg, Koninkrijk Nederland

Kroniek Sevenum vanaf 1500

1317 de eerste vermelding van Sevenum in een aflaatbrief

#1343 19 mei verleent Reinoud, Hertog van Gelre, toestemming om aan de
inwoners

woeste grond te verkopen en dat de woeste grond tot nut van de
inwoners zal blijven

#1369 46 eigenaren werden aangeslagen voor grondbelasting

#1474 de kerk door brandstichting verwoest

1517 voor herbouw van de kerk 70/80 morgen land verkocht

#1580—1594 Derick Schenck van Nijdeggen van Schenckenborg is scholtis van

het Ambt van Kessel

#1580 Pastoor van Hees wordt door soldaten van het altaar gehaald en gevangen gezet in Arcen. Tegen hoog losgeld door de parochianen vrijgekocht.

1587 er heersen slechte tijden door de voortdurende oorlogen. Er wordt door de soldaten zowel eigen als vijandelijk geplunderd. Er zijn hoge belastingen. Van de inmiddels 235 grondeigenaren zijn er 107 wanbetalers.

#1588 van de 282 grondeigenaren zijn er 83 die niet betalen

#1594-1622 nieuwe scholtis is zoon Hendrik Schenck

1594 de schepencomb wordt door rondtrekkende soldaten opengebroken

#1595 zijn er 166 boerderijen met 379 koeien, 259 runderen, alsmede 1578 schapen en 356 bijenkorven

#1636 wordt Sevenum getroffen door de pestepidemie

#1649 telt men 187 gezinshoofden. Hiervan worden er 177 aangeslagen voor de zgn. beestenschat. Samen hebben zij 502 koeien, 341 runderen, 2193 schapen en 1100 bijenkorven.

#1670 zijn er 193 gezinshoofden, acht leven van aalmoezen

#1676 heerst er een besmettelijke ziekte, waaraan 15 volwassenen sterven

#1680 193 gezinshoofden waarvan er 175 samen 563 koeien, 394 runderen, 3037 schapen en 225 bijenkorven bezitten. Er zijn 2 smeden, 1 kuiper, 7 timmerlieden, 5 snijders, 3 herbergiers, 2 schoenmakers en 15 wevers.

#1692 17 september getroffen door een aardschok

#1701 er zijn 180 huizen. In drie maanden tijd sterven er 74 mensen aan een besmettelijke ziekte.

#1728 zijn er 1990 gezinshoofden, 589 koeien, 288 runderen, 1985 schapen, 820 bijenkorven en 451 ganzen.

#1741 zijn er 216 gezinnen met in totaal 783 inwoners ouder dan 9 jaar

#1745 zijn er 215 woningen

#1747 zijn er 216 huisgezinnen met 1155 inwoners. Er sterven 72 inwoners aan een besmettelijke ziekte.

#1770 zijn er 215 gezinnen waarvan 13 op de arm,enlijst

#1789 wordt de „ Grootte of oude Toren van Huis de Donck afgebroken. Het afbraakmateriaall wordt verkocht aan de plaatselijke bevolkking.

#1791 zijn er 233 gezinnen, waarvan 36 op de armenlijst, 189 boeren hebben 455 koeien, 263 runderen, 583 schapen, 200 ganzen en 303 bijenkorven

#1795 zijn er 210 huizen waarvan 5 aan adellijke families behoren

#1798 zijn er 1132 inwoners, waarvan 275 jonger dan 12 jaar

1801 zijn er 1260 inwoners, waarvan 651 mannen en 609 vrouwen

1812 zijn er 249 gezinnen met 1610 inwoners

1813 77 slachtoffers aan de pestepidemie

gekregen van Henk Hafmans 24-8-2009